

Finanskrisen är bra – om den hanteras rätt.

Finans- och ekonomikrisen sätter sina spår i EUs hållning till miljö-, energi- och klimatfrågor. Och tyvärr i fel riktning: man vill mjuka upp de åtaganden som man tidigare gjort i koden 20-20-20 till 2020, d.v.s. 20 % minskade CO₂-utsläpp, 20 % andel förnybar energi i energitillförseln och 20 % effektivare energianvändning.

Mål som snarast skärpts i EU-parlamentet bl.a. genom att man lyft blicken mot tiden efter 2020 och successivt skärper kraven. Men nu levererar man från kommissionen och ordförandelandet rapporter vars syfte är att lägga grunden för urholkning av den grund vi antog att vi hade.

Naturligtvis finns röster som motsätter sig dessa krav. De hävdar att ökade krav hotar industrin. Och visst gör de det! De hotar den industri som överkonsumerar resurser. I Danmark har man visat att produktiviteten är högre i de företag som tar miljöhänsyn och det gäller alla branscher.

I USA diskuterar man i ökande grad, också som en följd av kriserna, att göra stora satsningar på energisektorn och bl.a. för att skapa uthålliga jobb.

Finansvärlden kan nu lära sig att satsa på lönsamma investeringar istället för skruvade produkter. Producerande företag kan lära sig att hushållning skapar mervärden. Det är genom att ställa krav och mål som får oss att avvika från den gamla linjen som skapade krisen och som vi skapar den nya hållbara industrin.

Energieffektiviserings-industrin.

Hans Nilsson, vice ordförande

Malmö satsar mest på solenergi

Malmö är den stad i Sverige som satsat mest på att utnyttja solenergin. Serviceförvaltningen står bakom de flesta anläggningarna men det finns även privata satsningar.

I SEGE PARK FINNS Skandinavien största och mest spektakulära solcellsanläggning, 1250 kvadratmeter stor med en topp effekt på 166 kW. Solcellsanläggningar finns även på Tekniska museet, Melanhedsskolan, Kårhuset, Augustenborg, Helix, Musikhögskolan, Gullviksborg, i Västra Hamnen och på ett flertal församlingshem. På ett par ställen i Malmö finns också solcellsdrivna parkeringsautomater och gatubelysning. Totalt finns det cirka 3 000 kvadratmeter solceller och 4 000 kvadratmeter solfångare i Malmö. Bland solvärmeinstallationerna finns stora anläggningar kopplade till fjärrvärmenätet, men också mindre system med ackumulatortankar och ett par anläggningar för uppvärmning av utomhusbad.

Det finns flera anledningar till satsningarna på solenergi. Malmö ligger långt fram inom hållbarhet och är en förebild internationellt. Förutom att stärka miljöprofilen är solenergisatsningarna är också ett led i arbetet med att Malmö ska bli mer självförsörjande på energi. Förhoppningen är att solenergiinvesteringarna ska reducera stadens energikostnader i framtiden.

För att få igång en regional utveckling inom solenergiområdet har Malmö Stad, i

samarbete med Energikontoret Skåne och LTH, startat upp projektet Solar City Malmö. Projektet drivs i form av en ideell förening som verkar för kunskapsspridning och ökad användning av solenergi. Solar City Malmö anordnar utbildningar, seminarier och studiebesök samt lobbar för fortsatta stöd och en fungerande marknad för solenergi i Sverige. Föreningen ger också rådgivning vid start av nya solenergiprojekt.

Medlemmarna blir delaktiga i ett nätverk med andra solenergiintresserade och får inbjudningar och rabatt på evenemang och studiebesök på Malmös anläggningar.

Sedan verksamheten påbörjades i september 2007 har två seminarier anordnats om solvärme och solceller, och ett 50-tal grupper från Sverige och världen har kommit på besök för att se och lära av Malmös solenergisatsningar.

Energikontoret Skåne

Maud skriver för Dialog

”Energieffektivisering kommer även i fortsättningen vara i centrum för regeringens energipolitik. I årets budget görs det

klart att satsningarna som gjordes i klimatmiljarden förra året fortsätter även till och med 2011. Utöver detta så satsar regeringen 80 miljoner kr i stöd för energieffektiva fönster för att hantera de ansökningar som redan in-

kommit. Energieffektiviseringsutredningen slutbetänkande blir ett viktigt inspel för fortsatt arbete.

Men det offentliga kan inte göra allt. Det blir allt viktigare framöver att miljoner människor dagligen fattar sina beslut med energi- och klimatutmaningen i bakhuvudet. För att åstadkomma detta har t.ex. den kommunala energi- och klimatrådgivningen en viktig roll att vägleda människor men det egna ansvaret för villkoren för barn och barnbarn kan aldrig nog understrykas.”

Maud Olofsson, näringsminister

Prenumerera gratis på
Energimyndighetens
nyhetsbrev för energi-
rådgivare!

Kurser för just dina behov?

Har du tips eller önskemål om vilka kurser EnergiRådgivarna skulle kunna arrangera framöver?

Kontakta i så fall styrelsemedlemmen Roland Jonsson,
roland.jonsson@vvsforetagen.se

I EnergiRådgivarnas styrelse sitter:

Lotta Bångens, ordförande
lotta.bangens@aton.se

Hans Nilsson, vice ordförande
nosslinh@telia.com

Magnus Everitt
magnus.everitt@svenskventilaton.se

Maria Perzon
maria.perzon@bengt Dahlgren.se

Jan Berglund suppleant
jan.berglund@svensk fjarrvarme.se

Michael Koucky
michael.koucky@koucky.se

Johan Schön
johan.schon@srv.se

Ingela Brandén suppleant
ingela_branden@hotmail.com

Roland Jonsson suppleant
roland.jonsson@vvsforetagen.se

Jesper Peterson
jesper.peterson@naturskyddsforeningen.se

www.energiradgivarna.com
S:t Göransgatan 84
112 38 Stockholm
tel: 08 - 343245
kansliet@energiradgivarna.com

Installera solvärme!

Några frågor om solvärme till Gunnar Lennermo som jobbar som kommunal energi- och klimatrådgivare i Allingsås. Gunnar har lång erfarenhet av installationer av solvärmeanläggningar och är en ledande expert på området, han driver även företaget Energianalys.

1. Vad bör man tänka på när man ger råd till privatpersoner som vill installera solvärmeanläggningar själva?

GL: Var väl påläst och bygg en robust anläggning, inte för många driftsalternativ. Någon annan måste kunna förstå och hantera anläggningen. Bygg upp systemet så att solfångarna får jobba så kallt som möjligt framför allt när de inte ger hela värmebehovet. Verkningsgraden ökar ju lägre temperatur som solfångarna arbetar med.

2. Är det bra att kombinera solfångare och en bergvärmepump?

GL: All minskning av användning av el eller bränsle är miljö-bra. Om sol- och värmepumpsystemet är välbyggt så minskar

drivelen till värmepumpen när den kombineras med solvärme. Om bra skall inkludera att det är ekonomiskt fördelaktigt att kombinera solvärme och en bergvärmepump så är svaret betydligt tveksammare. Var mycket observant på hur systemet byggs upp – välj ett robust förslag.

3. Vad är fördelen med vakuumsolfångare?

GL: Fel ställd fråga eftersom den indikerar att det skulle vara en fördel att installera vakuumsolfångare vilket det inte behöver vara. Plana-glasade solfångare har sina fördelar och vakuumsolfångare har sina fördelar. Det är dock mycket viktigt att veta om att vakuumsolfångare är en mycket spretig grupp där funktion, kvalitetskillnad och prestanda skiljer sig

"Halva energin – hela välfärden"

Välkommen till Naturskyddsföreningens höstkonferens! Årets konferens, "Halva energin – hela välfärden", handlar om energieffektivisering.

Energieffektivisering älskas av alla men är ändå det mest missköta området i svensk energipolitik. Hur kan det komma sig? Svaren på den gåtan ska vaskas fram under årets höstkonferens.

Konferensen är öppen för alla intresserade. Under förmiddagen presenterar en rad olika spännande föreläsare sin syn på energieffektivisering. Efter lunch hålls fem

olika parallella seminarier med olika fokus på huvudtemat. Dagen avslutas med en paneldebatt om hur Sverige kan halvera energianvändningen till 2030.

Tid: Kl 9.00-17.00, 14 november 2008. **Plats:** Aula Magna, Stockholms universitet. **Kommunikationer:** T-bana Universitetet. (Röd Linje 14 mot Mörby centrum, går var tionde minut, restid 9 minuter + gångtid ca 5 minuter).

mycket åt medan de plana solfångarna är mera lika varandra.

För den enskilde gäller att ta in flera offerter jämföra dessa med varandra. Kontrollera att offerterna har samma leveransomfång, dividera sedan anbudssumman med den teoretiska värmeproduktionen per år (multiplicera redovisad prestanda per modul/solfångare med antalet moduler/solfångare).

Svaret skall ha sorten kr/årskWh och ligger oftast mellan 8 – 20 kr/kWh. Lägsta värde ger den billigaste värmen.

4. Vad för krav på installationen ska man som fjärrvärmebolag ställa för undvika problem när små solvärmeanläggningar kopplas på fjärrvärmenätet?

GL: Kunden skall använda en vanlig certifierad fjärrvärmecentral (parallellkopplad). Solvärmesystemet kopplas till en ackumulatortank eller varmvattenberedare som förvärmer tappvarmvattnet och eventuellt även värmer på radiatorkretsens returledning.

Stora solvärmeanläggningar hos fjärrvärmekunder kan kopplas på fjärrvärmekulverten så att solvärme kan "säljas" till nätet och sedan "köpas" tillbaka. Detta system finns inte ännu kommersiellt tillgängligt för villakunder ännu men kan komma inom några år.

Frågor: Jesper Peterson

Den obligatoriska energimärkningen ska hjälpa konsumenter all handla energismart och driva på produktutvecklingen. I oktober startar årets kontroll av energimärkningen i butiker. För första gången ska luft-luftvärmepumpar kontrolleras.

Den obligatoriska energimärkningen kontrolleras

I oktober startar en ny kontroll av den obligatoriska energimärkningen, ansvarig myndighet är Energimyndigheten och kontrollerna utförs i samarbete med Föreningen Sveriges Regionala Energikontor och det är fyra energikontor som medverkar i arbetet. Alla butiker som ska kontrolleras får veta det i förväg.

– Målet är att alla produkter som är till försäljning ska vara rätt energimärkta, berättar Helena Ahlkvist Johansson som är projektledare för kontrollerna vid Energimyndighetens Testlab.

De regionala energikontoren som deltar i projektet är Sydost,

Gävle-Dala, Jämtland och energikontoret i Mälardalen som tillsammans ska besöka 50 butiker. En nyhet är att energimärkningen på luft-luft värmepumpar ska kontrolleras för första gången, erfarenheter från tidigare kontroller är att märkningen ofta fungerar dåligt första gången den kontrolleras på en ny produkt.

– Vår uppgift är att informera butikerna om energimärkningen samtidigt som vi samlar in underlag för beslut till Energimyndigheten, berättar Roger Gunnarsson som arbetar på energikontor Sydost som projektledare.

Visar den första kontrollen att märkningen fungerar dåligt får butikerna en chans att rätta till märkningen innan det blir återkontroll, annars riskerar det att få betala vite på mellan 20 000 och 200 000 kronor. De produktgrupper som omfattas av energimärkningen idag är vitvaror, luftkonditionering och lampor. På EU-nivå pågår arbete med att revidera energimärkningsdirektivet och ett förslag som diskuteras är att utöka märkningen till fler produktgrupper.

Energimyndighetens Testlab

Under hösten 2008 pågår följande provningar vid Energimyndighetens Testlab

- Pelletskaminer
- Luft-luftvärmepumpar
- Pelletskvalitet
- Luft-vattenvärmepumpar
- Tv
- Torktumlare, kontroll av energimärkningen
- Ugnar, kontroll av energimärkningen
- Enklare elmätare och grenuttag
- Digitala fotoramar

Testresultaten kommer att publiceras senare i höst och vinter på energimyndighetens webbplats www.energi-myndigheten.se

Gustavsberg om energi i tappvatten

Varje svensk använder 180 litertappvatten varje dag enligt Svenskt Vatten. Användningen av detta vatten styrs till mycket hög grad av vanor och beteende, hur vi diskar, duschar/badar och rengör i vårt hem.

Vi bor 2,1 personer per hushåll i Sverige, enligt statistik från SCB.

Genom att vi genom åren och över generationer har fått ändrade vanor, ändrade förutsättningar för vårt arbete och vår fritid så har vi också förändrat våra vattenvanor.

Vi använder våra tappställen på andra tider på dygnet, vi duschar oftare och längre nu än för 30 år sedan.

Genom ny teknik har vi totalt sett per capita minskat vår vattenanvändning i Sverige, däremot har vårt uttag av

varmvatten ökat betydligt. Stora bostadsföretag tillika kunder till oss på Gustavsberg hävdar med bestämdhet att andelen uppvärmt vatten ökat kraftigt i deras bostadsbestånd. De menar att idag är ca 40 % av det vatten de använder i sina bostäder uppvärmt vatten, varmvatten.

Det medför självklart ökad energianvändning för att värma detta vatten.

Låt oss ge er ett exempel: *Lägenhet med två boende:* 180 liter per person och dygn, 131 m³ per år. 40 % av det

vattnet är uppvärmt vatten, 52 m³ till en temperaturdifferens på 45 grader C.

Energianvändningen blir då (52*45*1,1627) 2 720 kWh.

Kostnaden blir då för VA 131 kbm*28 Kr/m³ 3 661 kronor

Kostnaden för energi för att värma upp varmvattnet 2 720 kWh*0,74 Kr/kWh .

Totalkostnaden för VA och varmvatten blir 5 600 kr.

Enda sättet att minska energianvändandet i tappvarmvatten hos den enskilde konsumenten / brukaren är att på ett genomtänkt sätt påverka vanor och beteende.

Det kan man göra på många olika sätt, de metoderna, systemen bör då hela tiden också tänka på konsumentens / brukarens komfort och säkerhet.

Källa: Gustavsberg

Ladda ner pdf om **Effektiva kranar spar energi – faktablad (2006)**. Energimyndighetens teknikupphandling av resurseffektiva tappvattenarmaturer för bostäder.
Läs mer om **Energieffektiva kranar och duschmystycken** på Energimyndighetens hemsida.

Gå med i Energirådgivarnas sektion för energideklararerare!

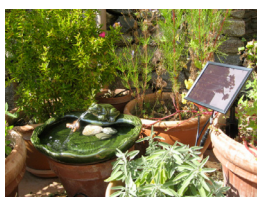
Med stöd från Boverket och VVS Tekniska Föreningen har vi startat en sektion för Energideklararerare inom föreningen Energirådgivarna. Alla som arbetar med att energideklarera byggnader är välkomna som medlemmar. Medlemskapet kan antingen vara personligt eller på företagsnivå, för avgifter se bilagan sist i dokumentet. Ackrediterade företag, energiexperter med flera är välkomna!

HUR GÅR MAN MED I DEN NYA SEKTIONEN?

På www.energiradgivarna.com under "Bli medlem" finns en anmälningsalång. Det går även bra att ringa till vårt kansli på 08-34 32 45. Frågor om den nya sektionen besvaras av Lotta Bångens, 070-343 92 12 lotta.bangens@aton.se

Tipsa Dialog!

Välkomna att tipsa redaktionen om nyheter och notiser som kan vara intressanta att läsa om för andra medlemmar i Energirådgivarna. Mejla till jesper.perterson@naturskyddsforeningen.se eller till yrsa@bahnhof.se (redaktör för Dialog).

Grodan i den lilla fontänen sprutar vatten med hjälp av ett batteri som drivs av solvärme. Att inspireras av för nästa trädgårdssäsong!

FÖRENINGENS ENGAGEMANG i energieffektiviseringsfrågan och de olika nätverk som föreningen verkar i, hoppas vi ska bli en bra plattform för diskussioner med fastighetsägare och myndigheter. Genom samverkan har vi större möjlighet att påverka olika beslut kring systemet med energideklarationer. Föreningen är remissinstans på energiområdet och deltar även i utredningar som berör energifrågan (nu t ex Energieffektiviseringsutredningen där bl a energideklarationer diskuteras).

Även Energimyndigheten står bakom vår satsning. Vi har dels en koppling till dem via de kommunala energi- och klimatrådgivare som är medlemmar i föreningen (de ska informera om energideklarationer på lokal nivå) och även i myndighetens arbete att föra ut information och främja energieffektivisering på marknaden.

VARFÖR ENGAGERAR SIG ENERGI RÅDGIVARNA?

Vi tror att energideklarationer är en viktig del i arbetet med energieffektivisering och vi vill hjälpa till att skapa ett väl fungerande system för energideklarationer bland annat genom att:

- Säkerställa och höja kvaliteten på deklarerationer och besiktningar, t ex genom gemensamma riktlinjer och/eller miniminivåer för energideklarationer
- Vara en länk mellan fastighetsägare, myndigheter och energideklararerare
- Uppmärksamma myndigheter

Mötet äger rum på Teknologisk Institut, Olof Palmes gata 31, Stockholm den 3 november kl. 13-16. Anmälan: kansliet@energiradgivarna.com senast den 23 oktober.

PROGRAM

- *Introduktion – Syfte och mål med sektionen för energideklararerare* Lotta Bångens, Energirådgivarna
- *Senaste nytt från Boverket* Representant från Boverket
- *Energideklarationer – en viktig del i Sveriges arbete för ökad energieffektivisering.* Per Högström, Näringsdepartementet
- *Tidiga erfarenheter från systemet energideklarationer – ur fastighetsägarens perspektiv* Per Forsling, Fastighetsägarna Stockholm

Förslag på prioriterade aktiviteter inom sektionen hösten 2008/våren 2009. Diskussion med utgångspunkt från följande punkter:

- Riktlinjer för när besiktning ska utföras
- Miniminivå på deklareration
- Presentation av resultat/rapport

Val av styrgrupp.

Avslutning och sammanfattning.

Kaffe serveras. Varmt välkomna till detta möte!

Lotta Bångens

ordförande i föreningen för Sveriges Energirådgivare

på förbättringsförslag i systemet

- Skapa en (större) marknad för åtgärder

- Samverka med andra föreningar för besiktning mm
- Kompetensutveckla medlemmar
- Förbättra och öka erfarenhetsutbytet mellan medlemmar

HÖSTENS ARBETE

Vi kommer under hösten att arbeta med följande:

- Skapa en styrgrupp för den nya sektionen
- Styrgruppen ska ha en sam-

mansättning som speglar de olika typer av företag och yrkesgrupper som arbetar med energideklarationer

- Styrgruppen ska ha medlemmar från olika delar av landet
- Ha en aktiv dialog med företrädare för myndigheter och fastighetsägare
- Riktlinjer för vissa tolkningar av föreskrifter mm
- Miniminivåer för deklarerationsarbetet
- Ev. fler frågor enligt synpunkter från medlemmarna.

Lotta Bångens